

Valdštejnská lipová alej v Zahrádkách u České Lípy

Trocha historie

Zámek Zahrádky (dříve Nový zámek) je původně barokní, nyní empírový zámek. Okolí zámku tvořilo kdysi samostatnou osadu Nový Zámek. Zámecká stavba byla stavěna po roce 1547 vdovou po Václavovi z Vartenberka, Kateřinou, která se rozhodla pro svého syna Jana postavit nové sídlo svého rozsáhlého panství v Zahrádkách. Zámek byl stavěn u Robečského potoka na místě, kde o 200 let dříve stávala tvrz. Kateřina ho původně nazvala Nový Vítkovec a dostavěla jej se synem roku 1550. Zemřela o dva roky později, když stačila předtím své panství rozšířit dalšími nákupy. Nové sídlo bylo pojmenováno Nový zámek a celé území pak mnoho dalších let Novozámeckým panstvím.

Po bitvě na Bílé hoře Jan z Vartenberka roku 1622 panství včetně zámku ztratil a konfiskát koupil o rok později Albrecht z Valdštejna. Panství pak spojil do velmi rozsáhlého území Frýdlantského panství na severu Čech. Nový zámek nechal upravit do barokní podoby a u něj vybudoval zámecký park. Po Albrechtově smrti roku 1634 v Chebu zámek připadl jeho manželce a pak dceři Marii Alžbětě. Ta se provdala za hraběte Rudolfa Kounice z šlechtického rodu Kouniců, kteří provedli na zámku i v okolí další úpravy, např. nedaleký tok Robečského potoka přes údolí Peklo upravili pro plavbu zámeckých hostů. Na zámek jezdili známí Češi – Josef Dobrovský, František Palacký, Pavel Josef Šafařík, Božena Němcová. V roce 1897 Kounicové po meči vymřeli, od dědiček zámek získal krátce rod Lichtenštejnů, kterým byl zámek roku 1945 vyvlastněn.

Později zde vytvořilo Ministerstvo zahraničního obchodu Domov mládeže a středisko pro zahraniční studenty. Potom jej měla v majetku pražská Univerzita Karlova a nechala jej upravit na školící středisko. V lednu 2003 zámek vyhořel. Pro veřejnost byl jedenáct let uzavřen. Vlastník v létě 2014 umožnil omezené prohlídky zachovalých částí a připravuje jeho opravu.

K zámku přiléhá zachovalý zámecký park a navazující údolí Pekla, dnes Národní přírodní památka Peklo. Krajinářský park v Zahrádkách v podobě známé z 20. - 21. století vznikl na půdorysu zmíněné barokní zahrady až v 19. století a také po celé 19. století byl průběžně upravován. O největší krajinářské úpravy se zde zasloužil Albrecht Vincenc Kounic, který spravoval Novozámecké panství v druhé polovině 19. století a po němž bývá tato část krajinného parku nazývána Albrechtovo údolí. Na přelomu 21. století zde bylo evidováno celkem 128 taxonů dřevin, z toho 27 jehličnatých a 101 listnatých.

Valdštejnská lipová alej

Valdštejnská alej vede od zámku v Zahrádkách směrem na jih k Novozámecké bažantnici a dále do obory Vřísek - Žižkův vrch se zámkem Vítkovcem a je téměř dva kilometry dlouhá.

Když Albrecht z Valdštejna v 17. století získal Nový zámek (Neuschloss, později nazývaný Zámek Zahrádky) jako konfiskát nedlouho po bitvě na Bílé Hoře, nechal zámek přestavět, vysadit park a dlouhou lipovou alej, která spojovala zámek s bažantnicí a dále oborou.

Alej prochází přes kamenný Barbořin most (1836). Sochy sv. Barbory a sv. Jana Nepomuckého jsou z důvodu špatného stavu mostu přemístěny do zámeckého parku.

Od roku 2012 je Valdštejnská alej součástí chráněného území Natura 2000, do něhož patří i zámecký park. Předmětem ochrany je zde páchník hnědý. V roce 2013 zde byla Nařízením Libereckého kraje zřízena přírodní památka Zahrádky. Zároveň je alej, stejně jako zámecký park, památkově chráněná. Je součástí krajinné památkové zóny Zahrádecko.

Projekt ošetření Valdštejnské lipové aleje

Projekt na ošetření, zpracovaný Ing. Miloslavem Wachem, vznikl na konci roku 2012. Zásahy v rámci tohoto projektu byly naceněny na cca 1,9 mil. Kč. Žádost o finanční podporu do Operačního programu Životní prostředí byla podána v roce 2013, v tomto roce došlo i k jejímu schválení. Dotace byla Státním fondem životního prostředí ČR přiznána v roce 2014 ve výši 937 225,-Kč (celková vysoutěžená cena, která vzešla z vyhlášené veřejné zakázky, byla 1 041 362,-Kč - cena vítězné nabídky, rozdíl financoval Liberecký kraj).

Vlastní práce byly zahájeny 29. 9. 2014, ukončeny 24. 10. 2014. Práce realizovala společnost All4Trees s.r.o. – Ing. Skotnica. Bylo ošetřeno 218 stromů, došlo ke zdravotním řezům, výchovným řezům, obvodové redukci korun a instalaci cca 50 vazeb (statických i dynamických).

Udržitelnost projektu je 10 let:

2015 – proběhl monitoring aleje, 2016 – kontrola vazeb, bezpečnostní řez některých stromů (suché a zlomené větve), dále došlo k očíslování stromů v terénu (kovové štítky s čísly), 2017 – proběhl monitoring výskytu páchníka hnědého, údržba stromů (bezpečnostní řezy, redukce, výchova, oprava spadlých vazeb), 2018 – bezpečnostní řezy vybraných stromů.

Ing. Kristián Habrda

Krajský úřad Libereckého kraje, odbor životního prostředí a zemědělství

Tel. 485226 392

Emal:kristian.habrda@kraj-lbc.cz

